

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

ezimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde **Aron**, Szabó **Sámuel**, Szentgyörgyi **József**, Vörös **Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Meghívás közgyűlésre. — Havi emlékeztető: Aprilis. — A nagy-enyedi vinczellér-képezde. r. l. — A szőlőnövényen előforduló néhány rovarellenség rövid felsorolása. Dr. Szaniszló **Albert**. — A szőlővesszők előgyökereztetése. Angyal **Dezső**. — Egyveleg: Műszaki hetilap. Vetőmag vizsgáló állomás. Phylloxera lepelt területek. — Üzleti heti szemle — Piaci árak. — Hirdetések. —

MEGHÍVÁS.

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerű rendes közgyűlését **1881. april hó 10-én azaz virágvasárnapján, délelőtt 10 órakor** fogja a városház nagy termében megtartani, miről az egylet helyt lakó és vidéki t. tagjai azon kéréssel értesíttetnek, miszerint a kijelelt időben és helyen minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

A részletes napirend idejekorán közzé fog tétetni.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1881. martius hó 7-én tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Havi emlékeztető.

Aprilis.

Ház és udvar. Megmaradt szénaboglyák és szalmakazlak ismétellen befedtetnek. A téli és tavaszi szelek által megrongált épületek kijavítását megkezdjük.

Kazal és asztagfenékek a trágyadombra szállíttatnak, vagy szétterítve nyári almozásra fölhasználhatók.

Gulyaálláson meggyült törökbuzaszár vagy egyéb szalmaféle kúpkba hányva, nyári tüzelőt pótol.

Legelőkön levő vályuk, kútak, aklok használható állapotba helyeztetnek.

Szántóföld. A tavaszi szántást vetést folytatva bevégezzük.

Veremből és pinczéből a burgonyát kiszedjük, vetésre kiválogatjuk és azonnal eke vagy kapa után elvetjük. A burgonyát vetés előtt, szabad levegőn néhány napra szétterítjük és meghervasztjuk, miután a tapasztalás igazolta, hogy a megfonnyasztott burgonya nemcsak minőségre, hanem mennyiségre is tökéletesebb gumót terem.

A törökbuzavetést e hó közepén megkezdjük és pedig szórva, eke után, vagy sorvető géppel. Utóbbi vetésmód azért előnyös, mert a növények sorai kapáló és töltögető ekével mivelhetők, tehát megkíméljük a kézimunkát.

Tököt, paszulyt vethetünk a törökbuza közé.

Zöld takarmányul törökbuzát kevés czirokkal és kölessel most vethetünk. Augustus-september hóban használendő zöld takarmányul ajánlatos e hó vége felé rozstot vetni.

A luczernások fogasolása legsürgősebb teendőink közé tartozik.

A kikelt zabvetések száraz időben meghengereztetnek.

Rét és kaszálók legeltetése szigorúan tiltatik, hacsak szénaterméseinket szándékosan apasztani nem akarjuk.

Szénamurva vagy fümagvak, a ligetes vagy gyéren benőtt helyeken elhínthetők.

Kaszálókra ősszel hordott burgonyaszár, vagy egyéb szálas trágya összegereblyéltetik és elszállíttatik.

Állattenyésztés. Az igás ökör és fejőstehenek takarmányrozszaal élelmezhetők. Száraz takarmányhoz szokott állatokat azonban csak lassu átmenetben, szénával vagy szalmával keverve, szoktassuk hozzá.

Esőben nemcsak a talaj kérgesedik meg, hanem a jármosok nyakát is feltöri a járomfa. Kisebesevés esetében az igás marhák nyakát ólomcetztes vízzel vagy szappanos borszesszel dörzszöld be.

E hó végén gulya-ménes füre kerül; szükséges azonban nekik még reggelenként kevés szénát-szalmát adni nehogy a

deres vagy egészen gyenge fűtől veszedelmes hasmenést kapjanak.

Csikós kanczák kijárhatnak ugyan, de minden meghülés-től óvatnak és a gyepelés mellett rendes abrakolásban részesülnek.

A juhok már megélnék a legelőn, de el ne mulasszuk sóval ellátni őket. Hideg esőben az anyajuhok bárányaikkal fedél alá hajtandók, nehogy a fiatal gyenge állatok megfázzanak és tömeges elhullásuk által károsodjunk.

A meddő sertések ugaron, gyepen élnek, a szoptatós koczák még zsákra szorulnak, a malczok most szoknak ételre. Száraz, tiszta aljról folytonosan gondoskodjunk. A melegebb napok beálltával a kis malczok szabadba eresztetnek. A napfény neveli a szép malczot, de természetesen csak úgy, ha a kellő élelmezés sem marad el.

Szőlő. A szőlőt általánosan kiköjtjük; az első kapálást végezzük lehetőleg mélyen és darabosan, hogy levegő járja és melegedjék a talaj; meredek hegyoldalon gondoskodni kell, hogy a rohamos esők a föld javát le ne mossák és azért kapálás után minden ötödik sor között kapával nagyon csekély mennyiségű árkot húzunk, melyben a víz ereje mindannyiszor megtörvén, a magával sodort jó földet lerakhassa.

Uj szőlők ültetésének most az ideje; az ültetésre szánt helyet egyenes — északról délre irányuló — sorokra mérjük ki, négyszögben egymástól minden irányban 1 meter távolságra, az így kijelölt pontokon ásunk egy 45 centimeter mély, ugyanolyan hosszú és 30 centimeter széles gödröt, ennek fenekére teszünk egy jó marék teljesen elkorhadt trágyát, reá egy ujnyi porhanyó földet, most beléfectetjük harántékosan — a hegynek döntve — a vesszőt, úgy, hogy csak felső szeme nézzen ki a földből és a vessző a hegynek álljon, a gödröt termékeny földdel betöltjük és ha csak lehet beiszapoljuk; a vesszőnek künmaradt hegyét pedig egy marok földdel betakarjuk. Ha csak lehet mindig gyökereket vesszőket ültessünk, mert biztosabban fogannak és korábban jutnak termésre; ültetéskor úgy kell azokat megtakarítani, hogy a gyökereket kellően visszamet-szük, a hajtások közül a legerősebbet egy szemre visszavágjuk, a többit teljesen lemetszük; a nap heve és a szárító szél ellen vízzel telt cseberbe állítjuk, vagy nedves pokróczba takarjuk.

Ha ezen munkákkal készek vagyunk, állítunk szőlőiskolát; az e célra szánt vesszőt egy-két hélig vízbe áztatjuk, hogy a vessző épségéről meggyőződést szerezhessünk, mire az ültetést a beiszapolás alkalmazásával végrehajtjuk. A vesszőnek fél meter hosszúságon legalább 4—5 szemmel kell birnia, de csak olyan tőkétől szedjük őket, melyek a faj jellegét leginkább ki-tüntetik, legszebben diszlenek és jó termést hoznak, erre mind-
eddig kevés gondot fordítottak, pedig nagy fontosságu és köve-tését eléggé nem ajánlhatjuk.

Pinczében az uj borok másodszor lehzatnak most már lehetőség elzárva a légtől, mert a hosszas szürcsöléssel sok szesz és kü-lönösen sok illat menne kárba; ha borod még nem tiszta, — de különben egészséges — ne aggódj érte, májd el készül a negyedik lehzásig, csak telve álljon mindig a hordó és tiszta legyen pinczéd!

Gyümölcsös. Ha a fák ültetését eddig nem végeztük be, úgy azt most e hónap elején okvetlenül be kell végezni. A fák gyökerei be-iszapolandók, a kiültetett fák körül a földet rövid szalmával vagy polyvával hintjük be, hogy megakadályozzuk a nedvesség kigőzölését és hogy hőmérséke mindig egyenlő maradjon. A gyenge fák mellő rakott karókat szorgalmasan meg kell vizs-gálni: a rozszak és hiányzók utánpótoltatnak; ezek kötéseit át-vizsgálándók, ha elromlottak vagy meggyengültek, újra kötendők.

A gyümölcsfák oltását folytatjuk. A télen megirt és előkészített jegytablák (czinkusok) elhelyezendők.

Faiskola. A csemetek metszését, utánpótlását bevégezzük. A megfo-gamzott szemzés csapra metszendő. A csemete iskolák és mag-
ágyások megkapalandók és tisztán tartandók. A vadoncokat mikor 3—4 levéllel bírnak, kiszedjük és szivgyökereiket átülte-téskor visszacsipdessük; ezen munkát borult időben kell vé-
gezni. Eleven kerítéseknek való csemetek kiültetendők.

Konyhakert. A magnak való növényeket, u. m. káposztafélék, répa, czékla, murok, petrezselyem, pasztinák, zeller és hagymaféléket ki kell ültetni. Mindenféle borsó, spenót, retek, répafélék, hagy-mák szabadon veteményezhetők. Ha szép időjárás van, kísér-letképen paszulyt is vethetünk. Korai káposzta, salátafélék és zeller a melegágyakból a szabadba kiültetendők. Burgonyát és törökbuzát ültessünk a konyha szükségletére. Hónapos retek és saláta szabadba vethető. Ablak nélküli melegágyakat készíte-tünk a szabadban kiültetendő növények, palántok számára. Me-
legágyakban, cserepekben, szabadba kiültetésre, dinnye és ugor-
kamagot vethetünk. A melegágyak gondosan szellőztetendők, meleg, napfényes időben az üvegablák levétetnek és estére megint visszahelyeztetnek s gyékény vagy szalmatarakóval fedet-
nek be. Ha a melegágyak kezdenek kihűlni, azokat iris trágyá-
val kell körül rakatni. Ugorka, paszuly, hónapos retek, saláta, melyek melegágyakban neveltettek, kiszedhetők és felhasz-nálhatók.

Diszkert. Diszfák és cserjék átültetése bevégeztetik. A tülevelű fákat akkor kell átültetni, mikor hajtani kezdenek. A virágágyások be-
ültetendők egy és két évi virágokkal, u. m. nefelejts, silene és császárszakállal. A szegélyzésre szaporított növények átülteten-
dők. Azon virágok, melyek az átültetést nem kedvelik, most rendeltetési helyökre vettettek, u. m. Collinsia, Convulvulus, Delphinium Ajacis, Escholtzia, Ipomea, Lathyrus, Lavatera, Lu-pinus, Nemophila, Reseda. A gyepeket javítjuk és a szükséghez képest ujjakat a'akitunk. A gyepk széléit élesen kell levagdálni; az utaknál arra kell ügyelni, hogy egyenlő szélesek legyenek; most poronddal meg kell hordatni őket. A nyári virágok, ha az időjárás megengedi, ágyásokba kiültetendők. A szőnyeg (Teppich) ágyásoknak való növények a melegágyakból kiültetendők és az időjárás szeszélyei ellen védendők. Virágházakban a melegházi és virágágyásokba való növények átültetendők. Az oltott cser-jéket, diszfákat és rózsákat szoktatni kell a szabad levegőhöz; ezért naponta friss szellős helyre tegyük ki. Georgina-hajtásokat le kell vágatni és azokból porondos földbe, gyökereztetés vé-
get dugványozni kell.

Méhészet. E hóban megnyílik a mező méheink számára, kitehetjük hát, illetőleg kibocsáthatjuk népség tekintetében gyengébb kasainkat is. A szabadban való méhészkedés megkezdésével minden figyel-műnkét a kellő vizsgálódásra irányozzuk. A legcsekélyebb tisz-tátalanság is, ugymint penész, egérrágcsálás stb. jó éles lép-metsző késsel eltávolítandó. A lépet, ha elpenészesedve vagy egerek által megrongálva nincs, kimetszési káros; ez ellen va-lamennyi méhész-tekintély fel is szólal, a fiasításig gyakorolt metszés pedig — a mint azt még korunkban is igen sokan tes-zik, — még inkább hibáztatandó. A méh-lakokon nyílásokat, repedéseket ne tőrjünk, a gyengébbek röplyukait kis ujjnyira szükítsük, hogy a rablók és molypillék annál kevésbé férhesse-nek hozzájuk. A történhető meganyatlanodáson a martiusban írt módon segítünk, t. i. egyesítés által. A mely család étetési se-gélyünkre szorul, azt este felé tiszta, egészséges, jó mézzel táp-láljuk mindaddig, míg a mező elegendőt nyújt. Most az ideje, hogy a herelépeket kimessük és helyükbe, a mennyire csak lehet, munkás méh-sejtéseket alkalmazunk.

Erdészet. A fő használat a fák szállításán kívül a magas hegye-
ken fekvő erdők letarolására terjed ki. A cserhántásra szánt

erdők szintén letarolandók és a fák lehámazandók. Mellékhatszálaf. A vigályítás és szurokgyűjtés folytatandó, a köztes használatra kiadott területek művelés alá veendő. A szükseges vesszők e hóban gyűjtendők és a legeltetésre szánt területek kiadandók. Erdővédelem. A falopások ellen védjük az erdőt és a víz által okozott károk helyreállítására, valamint a behajtott marhák által okozható károk elhárítására figyelemmel legyünk. Erdőművelés. A vetés, ültetés és dugványozás folytatandó és az erdei kertek szorgosan gyomlálандók. Vadászati. E hónapban a fajdkakasok, őzbakok, vadgalambok és vízimadarak lőhetők.

A nagy-enyedi vinczellér-képezde.

Aligha csalódom, ha felteszem, hogy az erdélyi gazdaságszükségletet különösen a nagyobb szőlőbirtokosokat érdekelni fogja, ha a nagy-enyedi vinczellér-képezdében közelebről teli látogatás közben nyert főbb adatokat örvendetes tudomás vétel s esetleg felhasználás végett a t. szerkesztő ur becses engedelmével e lapok hasábjain röviden felemlitem.

Mint a dolog történelméhez tartozót, csak annyit jegyzek meg, hogy a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister ur kellőleg méltányolván az erdélyi szőlőművelés nemzetgazdasági fontosságát, már a múlt évben kilátásba helyezte, hogy annak érdekében a Királyhágón inneni országrész számára szűkebb körű s a lehető költségkíméléssel berendezendő intézetet állíttat fel, melyben kisebb képzettségű (4 elemi osztályt végzett) ifjak a szőlőművelésben, gyümölcs nemesítésben és a borkezelésben oly mérvű kiképzést nyerjenek, hogy onnan kikerülve nagyobb szőlő gazdaságban mint munkavezetők és munkás oktatók, azon kívül mint gyümölcskertészek vagy pinczekezelők nyerhessenek alkalmazást.

Az intézet elhelyezésére célba vett városok megszemlélésével az érdiószegi vinczellér-képezde igazgatója a széles körökben alapos készültégéről ismeretes Gábor József bizott meg, kinek szakvéleménye alapján a vinczellér-képezde székhelyül N.-Enyed jelöltetett ki, mint a marosi borvidéknek központja, a Hegyaljai s a Kis-Küküllővölgyi borvidéknek tőszomszédja s mint a ref. theologiai intézetnek s tanító képezdének szintén székhelye, mely utóbbi körülmény azért volt kiváló fontossága, hogy e két intézet növendékeinek a gyümölcs nemesítés s a szőlőművelés elsajátítására ez által kedvező alkalom nyujtatott.

Ily előzmények után a vinczellér-képezde f. évi január 8-ikán, tényleg megnyílt, zajtalanul ugyan, de a szűkebb körű érdeklődők szerencse kívánataitól kísérve. Már az első lépés is szerencsésnek mondható, mert az igazgatósági állomásra Morágyi István ur személyében oly férfiu állíttatott az intézet élére, kinek alapos elméleti készültége mellett kiváló érteke van szakmájának gyakorlati szükségéi iránt s kifáradhatatlan eréllyel előzékeny, megnyerő modort párosít; mind oly előnyök, melyek a tanítás sikerére nagyban befolyanak. Az intézet ügyeit az igazgatóval együtt 6 tagu felüegyelő bizottság intézi, melynek elnöke nsg. Zeyk Károly főispán ur s tagjai főbb tisztviselők vagy szőlőbirtokosok.

A kezdet a kedvező auspiciumok daczára is elég szerény volt, a tanítványok száma az első napokban sehogy sem akarta meghaladni a hármát, apránként azonban halványultak az intézetbe lépést gátló helytelen előítéletek, szaporodni kezdtek a hívek s mai nap már elérték a Krisztusi tanítványok számát, annyira, hogy már egészen megtöltik a Bethlen főtanodától több évre kibérelt egyik tanári lakásnak tanteremmé berendezett egy szobáját s remélhető további szaporodásuk bővebb helyiségről való gondoskodást teend szükségessé.

A tanfolyam 2 éves, gyengébb előmenetelű növendékek-re nézve 3 éves.

Az igazgató délelőtt 4 órán át elméleti oktatást tart, délután pedig munkagyakorlatokkal foglalja el a növendékeket, kik egyebek közt a kádárságból is nyernek annyi oktatást, mennyi a pinczekezeléshez okvetlenül szükséges. Az idén a Csombordi gazdag tartalmu pincze szolgáltatott igen kedvező alkalmat arra, hogy a növendékek a pincze kezelés elemeit s a bor lehozás, házasítás, derítés körül alkalmazásban levő eszközöket s eljárásokat megismerjék s a szükséges kézfogásokban magukat gyakorolják.

Még sok elmondani valóm lenne, hanem e lap szűk tere befejezést sürget, szoritkozom tehát a legszükségesebbekre.

A növendékek az intézettől az oktatáson kívül semmit sem kapnak, sőt a szükséges munkaeszközöket is sajátjukból szerzik be. Az intézetnél bőkezübb N.-Enyed városa, a mennyiben 3 növendéknek egyenkint 100 frtból álló évi ösztöndíjt alapított. Négy növendék nagyobb szőlőbirtokosok költségén tanul, ötöt pedig szülők tartanak el.

Feltűnő hiány, hogy a bennlakási rendszer s a közös étkezés nincs behozva, e miatt szenved a tanulás és a figyelem s e hiányon elébb-utóbb, de valamiként segíteni kell.

Az intézet lényeges részét képezi egy kis tanszermuzeum, mely a szükségesebb munkaeszközökből igen szép és tanulságos oltási s faalakítási mintákból, néhány phyzikai készülékből, szesz-, sav- és must mérő eszközökből áll s mely a kezdet igényeinek egyelőre megfelel, jövőre pedig a szükséghez képest bővítetteti fog; valamint arra is van kilátás, hogy jövő évben a tanerő egy segéd tanárral szaporíttatni fog, a mi különben elodázhatatlan szükség is.

Az intézet munkaprogrammja a jelen évre a lakhelyiség kerijének szabályozása s faiskolává leendő rendezése, továbbá egy bérbe vett, félíg kipusztult szőlőnek megkezdendő betelepítése, a mennyire a phylloxera tilalom korlátai között eszközölhető lesz.

Örvendetes tudositásomat azon öröm hirrel rekesztem be, hogy a tegnapi nap városunkban a gyümölcsstenyésztés emelése s terjesztése végett gyümölcsészeti-egylet alakult a mivelt közönség nagy érdeklődése mellett. A tövékenység fris szele elüzi a közöny tunya kódét: szebb napokat várhatunk.

A szőlőnövényen előforduló néhány rovarellenség rövid felsorolása.

a.) Gyökéren.

Első sorban említést érdemel a számtalanszor leirt és ismertetett . . . . . 1. *Phylloxera vastatrix*.

2—6 millimeter átmérőjű gyökerek héja barázda alakban vagy kiterjedtebben megrágva, vagy ezen gyökerek elkorhadva s elhalva. A kár okozója egy 8 millimeter hosszú fehér színű 3 pár lábu álca . . . . . 2. *Eumolpus vitis* álczája.

Hazánkban tudtommal csakis egyszer találtatott, nevezetesen Dr. Horváth által Nagy-Szombatban.

b.) Vesszőkön.

Leginkább lugos szőlőn. . . . . 3. *Coccus vitis*.
Több ízben észleltem.

c.) Rügyek, hajtások és leveleken.

Rügyek vagy fiatal hajtások tavasszal lerágatnak és pedig egy fekete színű nagy bogár által . . . . . 4. *Lethrus cephalotes*.

Kolozsvárt sohasem láttam, Erdélyből soha sem kaptam; a budai hegyekben nagy mennyiségben láttam.

vagy sötét színű orrmányos bogarak által . . . . . 5. *Otiiorhynchus* (kendermag bogár) fajai; leggyakrabban *O. ligostici*,

vagy, de igen ritkán . . . . . 6. *Peritelus* egy vagy más faja.

Az *Otiiorhynchus*ok a Királyhágón tuli részekben több helyt igen jelentékeny szerepet játszottak a közelebbi években. Az erdélyi részekben ezek kártételeiről eddig nem hallottam.

Rügyek, hajtások, levelek megrágva, néha még a bogyók is bántalmazva; a levelek nevezetesen oly módon, hogy azok lyukacsosak lesznek. A kár okozója egy fekete színű s vörösbarna szárnyu, domború testű bogár . . . . . *Eumolpus vitis* (Ez mint álca már említve volt fentebb 2 sz. alatt).

Rügyek, levelek bántalmazva vannak, a levelek nevezetesen oly módon, hogy azokon keskeny hosszú csíkok vannak rágva; továbbá a levelek szivaralaku tekercekké vannak összegöngyölítve s e tekercekben tojásokat vagy álcákat találhatunk. A bogár kicsiny, orrmányos, gyönyörű arany fényben játszó kék vagy zöld színnel . . . . . 7. *Rhynchites betuleti*.

Többször észleltem Kolozsvárt, Kolos-Monostoron, Nagy-Enyeden.

A levelek összekötözve s azokban egy 8 pár lábu, 15—17 millimeter hosszú szennyes zöld vagy sárgás zöld színű, barnás fényes fejű hernyó van, vagy annak bábja . . . . . 8. *Tortrix pilleriana*.

E rovar a Királyhágón tuli szőlőknek több vidékén igen veszélyes ellenség gyanánt lépett fel. Kolozsvárt soha sem láttam és egyáltalában Erdélyben is jelenlétéről még nem hallottam.

A szőlő kileveledzésekor a levelek felső lapján kis kiemelkedések és megfelelőleg az alsó lapon bemélyedések vannak; ugyanitt fehérszínű, penészkinézésű szösz is található, mely később megvörösödik. Ily foltok egy levelen többen is lehetnek és ilyenkor azok összefolynak és esetleg a levél alsó lapja a fehér vagy vörös szősszel egészen fedve van. A bántalom okozóját nem

látjuk, sőt még mikroskoppal is csak nagy nehezen találhatjuk meg . . . . .

9. *Phytoptus vitis*. (Ezen állatocska nem a rovarokhoz, hanem az atkákhöz tartozik.)

A szőlő ezen bántalmát a közelebbi évekből Erdélyben minden szőlőbirtokos ismeri.

d.) Virágon és gyümölcsön.

A szőlő virága vagy termése fonalakkal körül hálózva s a fonalak közt a virágon (1-ső generatio) vagy a szőlőszemek belsőjében (2-ik generatio) sárgás vagy husvörös 8 pár lábu kis hernyók, melyek a szőlővirágot, illetőleg a szőlőszemeket pusztítják.

10. *Cochylis ucana*, ritkábban *C. reliquana*.

Észleltem Kolozsvárt és Kolos-Monostoron.

Az érett édes szőlőszemeket köztudomásulag eszik . . . 11. *Vespa vulgaris*, *V. crabro* stb. (darázsok).

Az itt elősorolt rovarokon kívül többen is vannak, melyek a szőlőn előfordulnak vagy azon épen kárt is okoznak; magam is ismerem még egyet-kettőt, Kaltenbach pedig (*Die Pflanzenfeinde*. Stuttgart 1874.) összesen 33 oly rovarra említi fel, mely szőlőn fordul elő. — Én még csak egy rovarról akarok itt megemlékezni.

1880. nyarán Kolozsvárt, Kolos-Monostoron és Nagy-Enyeden észleltem, hogy egyes szőlőtövek, melyeknek földalatti részein vörös hangyákat találtam, kivesztek vagy kiveszőben vannak, — gazdák is értesítettek ilyen tényekről. Egy szőlőtáblán épen úgy állott a dolog, hogy a szőlőtő külseje után bizton megtudtam mondani, melyeknek a gyökerein vannak vagy nincsenek hangyák. Én soha sem olvastam, hogy hangyák miatt szőlőtők kivesztek volna s azért érdemes dolog lett volna ez ügyet körülményesebben tanulmányozni. Azonban a mondott esetekben még arra sem jutott időm, hogy ezen hangyák determinációját megtehessem és így igen természetesen, hogy ezen nagyon is figyelemre és észlelésre méltó körülményt felhasználatlanul kelle elszalasztanom.

Dr. Szaniszló Albert.

A szőlővesszők előgyökereztetése.

A kikelet közeledtével legyen szabad a szőlészvilág figyelmét egy ép oly egyszerű, a mily gyakorlati szőlővessző-előgyökereztetési, illetve gombáztatási eljárásra felhívnom.

Ismeretes ugyanis, hogy a sima vesszők, főleg a keményebb fajú fajták, rosszul szoktak a szabad földben gyökeret verni s ennek következtében; ha azok mindjárt állandó helyükre rakatnak el, évekig tartó utánpótlásra, foltozásra van szükség, míg a hézagok végkép elenyésznek. Hogy az ilyen vesszők megeredése jobban biztosítható: régóta szokásban van már az ugynevezett buktatás által őket előgyökereztetni és csak ennek megtörténte után állandó helyükre elrakni. Ez eljárás után tagadhatatlanul sokszor igen szép eredmények mutatatók fel, főleg akkor, ha az ültetett vesszőket alkalmunk van növekedésük folyama alatt párszor megöntözni; vagy ha az évjárat csapadékban bővelkedik; csakhogy mindkét eset nálunk a kivételek közé tartozván, a legtöbbször az előgyökereztetett vesszők is felelte hiányosan erednek meg és mi várakozásunkban érzékenyen csalódnak.

Ennek főoka nézetem szerint azon körülményben fekszik, hogy a szabadban buktatott vesszőket a legjobb esetben sem ültetjük ki május közepe előtt, akkor pedig már a föld téli nedvességéből sokat veszített; a légkör is száraz és forróvá kezd válni, mely körülmény pedig a gyökéreképződésre hátrányos befolyással van.

Ezen tapasztalat vezethette Follner János érdi szőlőbirtokost is az általa feltalált és szép sikerrel alkalmazott előgyökereztetési eljárásra.

Mint sokak előtt ismeretes lesz, Follner ez eljárása lényegileg nem más, mint a buktatás, azon eltéréssel, hogy az ültetésre kellőleg elkészített vesszők nem a szabadban, veremben; hanem egy fűthető padolatlan helyiségben 20—22 R. foknyi melegben gyökereztetnek elő.

A gyökereztetés már márczius hó közepe táján indítatik meg, tehát sokkal korábban, mint a szabadban. Ezen vesszőkön 3—4 hét alatt nem csak forrany, hanem sokszor már apró gyökerek is képződtek, mire aztán április második felében, midőn künn a tökéek is erősen fakadni kezdenek, rakatnak el jól elkészített talajba. Az eredmény, mint személyesen is volt alkalmam meggyőződhetni, majdnem hihetetlen: az elrakott vesszőknek alig maradt el 10%-je és közülök sok egy meter hosszú hajtással, sőt néha többel is birt; a kétéves ültetés pedig már meg lehetős termést is hozott.

Ezen meglepő siker első sorban is annak tulajdonítható, hogy Follner vesszői április közepén rakatnak el, tehát oly időben, midőn a talaj már kellőleg átmelegedett, téli nedvességének azonban még nagy részét bírja és a légkör is párákkal telt, mely tényezők pedig együttvéve a gyökéreképződés és növekedés hatalmas előmozdítói.

Mire aztán az aszályos évszak beköszönt, eme vesszők gyökerei már oly mélyre hatottak be a földbe, hol elegendő nedvességet találnak és fenakadás nélkül növekedhetnek tovább. Csak második sorban tulajdonítható az eredmény annak, hogy ültetés alkalmával porrágyával töltenek ki a furó okozta hézagok s erre trágyás vízzel iszapoltatnak be az egyes tövek.

Csakhogy a Follner-féle gyökereztető helyiséggel és az

ahhoz megkivántató tetemes mennyiségű fűtőanyaggal nem minden termelő rendelkezik, mely okból nem tudott az, daczára kézzelfogható előnyeinek, még napjainkban sem, általánossá válni. Kísértsünk meg tehát egy más eljárást, mely könnyebben kivihető és olcsósága mellett mindazon előnyökkel bir, melyekkel a Follner-féle.

Ismeretes tény az, hogy a dugványok legtöbbje igen hajlandó gyökérvészülésre akkor, ha a kellő nedvesség mellett alsó, vagyis talajmelegben részesülhet, ezt pedig szőlővesszőinek minden állattenyésztő, trágyahalommal rendelkező birtokos megadhatja. Az eljárás a következő: Márczius második felében a friss trágyahalom közepét 60—70 cmnyire kimélyítjük és az innét kihányt trágyát — szélfelfogó peremül — annak szélére halmozzuk fel; a trágya elegyengetett közepére pedig 25 cm. vastagon laza, porhanyó földet teszünk és az ültetéshez kellőleg elkészített és csomókba kötött egészséges vesszőket nem buktatva, hanem rügyeikkel fellelő úgy helyezzük a földrétegre, hogy az alsó 2—3 rügy a földbe jusson, mire azután az egészet kellőleg megöntözzük és nyirkos szalmával jó vastagon befedjük, a szalmaburkolat oldalát pedig 80 cm. magasan még trágyával vesszük körül.

Ezután minden 2—3 napban utánna nézünk, vajjon nem szükséges-e vesszőinket megöntözni? ha igen, úgy a nélkül, hogy a szalmaburkolatot elvonnók, tegyük azt.

Meg kell itt még jegyezni, hogy ha a gyökereztető telep készítésekor a lótrágya olyan forró volna, hogy kezünk ki nem állaná, hagyjuk azt egy-két napig nyitva, vagy tegyünk rá előbb egy réteg kisső nyirkos szalmát és csak erre a földet, mert különben a forranyképződés elmarad, vagy igen hiányos leend.

Midőn azután 2—3 hét múlva a vesszőkön a forrany képződött és a talaj eléggé átmelegedett, hozzáfoghatunk azok elrakásához. A megeredést igen előmozdítja azon eljárás, ha ültetés előtt a vesszőket pár órára friss marhatrágya, föld- és vízből készült pépbe, egész a felső rügyekig helyezzük és keverés után száraz portrágyával csapkodjuk be és úgy ültetjük el.*)

Ha az elmondottakat pontosan teljesítjük és a vesszők kiültetéséhez még egy borus napot választottunk, úgy megtettük mindazt, a mi után biztosan várhatjuk az eredményt, melylyel biztonnal meg leszünk elégedve.

(Borászati lapok.)

Angyal Dezső.

Hazai szarvasmarhatenyésztésünk érdekében

az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya még múlt évi november hó 25-én egy felterjesztést intézett Báró Kemény Gábor földmívelési miniszterhez, mely (a közérdekkel nem bíró bevezetés elhagyásával) következőleg hangzik:

„A Bécsben 1881. ápril elején tervezett hizómarha kiál-

*) Az árkokskákban való ültetés minden körülmények között jobb a furó után való ültetésnél.

lítás, illetőleg annak bevallott végcéljára: az osztrák piacok függetlenné tételére nézve nem hallgathatjuk el egy alapos aggodalmunkat, melynek megnyugtató eloszlását egyedül Nagyméltóságodtól kérhetjük és várhatjuk.

Az 1880. ápril hó 14-én kiadott osztrák Reichsgesetzblatt 37-ik száma közli a „Gesetz vom 29 februar 1880. betreffend die Abwehr und Tilgung der Rinderpest,“ melynek 7. §-sa így hangzik: „Die Ein- und Durchfuhr von Rindern aus Ländern von welchen wegen häufig vorkommender Verseuchung die Einschleppung der Rinderpest in besonderer Weise droht, ist verboten. Diese Länder werden im Verordnungswege bezeichnet;“ — az ápril hó 12-éről kelt végrehajtási rendelet pedig (Reichs Gesetz Blatt 1880 Nr. 38) azt mondja: „Das im § 7 ausgesprochene Verbot gilt dermalen unter deu im § 40 angeführten Übergangsbestimmungen gegen Russland und Rumänien!.“ Végre az idézett törvény most említett 40. §-sa így szól: „Das im § 7 dieses Gesetzes ausgesprochene Verbot der Einfuhr von Rindvieh tritt gegenüber den im ersten Absatze dieses Paragraphen bezeichneten Ländern erst am 1 Januar 1882 vollinhaltlich in Wirksamkeit.“ Eddig az osztrák törvénynek, rendeletnek bennünket érdeklő és aggasztó szövege.

Az erdélyi gazdasági egylet még 1875. márcz. hó 1-én tartott igazgató választmányi üléséből kérvényt intézett az orsz. képviselőházhoz, a szomszédos keleti tartományokból a kérődöző állatok behozatalának eltiltása érdekében, melyet egyszersmint német nyelven is kiadott és az osztrák birodalmi fél összes gazdasági egyletinek és szakközlönyének egyidejűleg megküldött. És míg hazánkban e kérvény csak részben található kedvező elintézés (ide sorolhatjuk az állategészségügynek szakszerű felkarolását, az állatgyógyintézet reformálását stb.); addig a Lajtán túl teljesen méltányolták a felirat vezéreszméjének messzeható fontosságát és azt, mint a fentidézett törvényes intézkedések tanúsítják, huzamosan és erélyesen folytatott küzdelem után diadalra is segítették.

Midőn e tényt konstatáljuk, legyen szabad megállapítani azt is, hogy erdélyi gazdasági egyletünket minden működésében a tiszta és önzetlen szándék vezérelvén, csakis ebből meríthet hiyátsszerű kötelességének mikénti teljesítése iránt megnyugtást, mert fájdalom, végrehajtó hatalma nincs, hogy az üdvösnek ismert eszmének testet adhasson — és épen azért, ha annak idejében indítványát idehaza elfogadhatónak nem látták, most nem marad fenn számára egyéb, mint az aggodalmas panasza, mert az idézett osztrák törvény életbeléptetésével a birodalom másik fele okot — vagy ha úgy tetszik ürügyet — találhat arra, hogy 1882. január 1-én kezdve szarvasmarháinkat saját vásáraitól elzárja, miután mi a keleti tartományokkal e részben akadálytalanul közlekedünk! Minő súlyos következménye lenne az ilyen, az idézett törvény szellemében alig jogosulatlanul mondható lépésnek, — annak megítélését nyugodtan a Nagyméltóságod bölcsességére bizzuk, mely kétségkívül módot fog találni arra, hogy ezen szarvasmarhatenyésztésünket fenyegető veszély alaposan elhárítható legyen. Ezen reményben

és minden további indokolás mellőzésével jelen köteleességszerű felszólalásunknak erélyes felkarolását Nagyméltóságodtól mély tisztelettel és ismételten kérjük. —

EGYVELEG.

— „Műszaki hetilap“ czim alatt egy valóban hézagpótló és életrevaló vállalatot indított meg Gonda Béla mérnök és műegyetemi m. tanár, a „Gazdasági Mérnök“ szerkesztője. A lap célja az általános műszaki ismeretek terjesztése és fejlesztése, — különös tekintettel hazai viszonyainkra. Ennek megfelelőleg közöl alapos és szakszerű cikkeket a mű- és középítész, az építő és műipar, az út-, vasút-, hid- és vízépítés, valamint a gépészet és gyárpar köréből, közli időnkint a nevezetesebb szakférfiak arczképét, élet- és jellem rajzát. Közli az építési és szállítási hirdetményeket és azok eredményét stb. Első száma, feltűnően diszes kiállításban, a következő tartalommal jelent meg: Vásárhelyi Pál mérnöknek, a Tisza szabályozás nagynevű tervezőjének élet- és jellemrajza (arczképpel). Új rendszerű hegyi vaspálya (2 képpel). A mult építő művészete és annak viszonya a jelenkor építészetéhez. A budapesti dalmű-színház (képpel). Vasrácskapu (képpel). Vegyes közlemények a hazai és külföldi építkezések és műipar köréből. Tudósítások a Mérnök- és Építész-egylet, az ipar-egyesület, a fővárosi közmunkatanács stb. üléseiről. Építő anyagok ára és munkabér az ország különböző vidékein. Árlejtések és pályázatok s azok eredménye. — A Műszaki hetilap megjelenik minden esütörtökön, diszes kiállításban, képekkel és részletrajzokkal gazdagon illusztrálva. Előfizetési ára erre az évre csak 6 frt. Előfizetéseket 1 frtos részletekben is elfogad a kiadó hivatal (Budapest, Üllői-ut 4. sz.) Ajánljuk e diszes és tartalmas lapot a mérnökök, építészek, építőmesterek és vállalkozók szives figyelmébe és pártolásába. —

— Állami vetőmag-vizsgáló állomást szervezett Budapesten a földmívelési ministerium, a melynek feladata abban áll, hogy a magtermelők, kereskedők és fogyasztók által beküldött vetőmagvakat azoknak azonosságára, tisztaságára, csiraképességükre, fajsulyra s térfogati sulyra nézve megvizsgáltsassanak. Az állomás vezetője Dr. Czako Kálmán tanár, a részletes programot lapunk közelebbi száma fogja hozni. —

— Phylloxera-lepelt területek. A földmívelési miniszter által még a mult év szeptember havában összesen 60 szakegyén bízott meg azzal, hogy az ország összes szőlőt szakértőileg átvizsgálják s pontos kimutatást készítsenek az inficiált területekről. A megbízott szakegyének befejezven vizsgálataikat, ezen eredményét beterjeszték a kiküldött miniszteriumhoz. Ezen jelentéséből kitűnik, hogy a mult évben a következő szőlőtelepek voltak inficiálva: a dunáninni kerületben Bátor-Keszi, Bogdány, Gomba, Kis-Keszi, Pozsony, Tahy-Tótfalu, Titel; a dunántuli kerületben: Adony, Kenese, Leányfalu, Meszes-Györök, Sooly, Sz.-Endre; Sz.-Fehérvár; a tiszáninni kerületben: Barcza, Kassa, Kenderes, Szendrő,

Tálya; a tiszántuli kerületben: Arad, Beregszász, Franczfeld, Fehértemplom, H.-M.-Vásárhely, N.-Károly, Paulis, Ristisova, Sz.-Németi, Versecz; a Királyhágóutuli kerületben: Peér, Pele, Pele-Szarvud, Szántó, Zilah. A vizsgálatokkal egyidejűleg folytattak és eszközöltettek az inficiált területeken és pedig egyelőre kisebb foltokon a szénkénnel való mérgezési munkálatok. (F. é.)

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1881. márczius 19-től márczius 26-áig.

Buza üzlet igen élénk, forgalom 85,000 metermázsa, ár 12 frt 45 kr.

Rozs üzlet közepes, forgalom 3000 metermázsa, ár 10 frt 40 kr.

Árpa üzlet közepes, forgalom 6000 metermázsa, ár: takarmányárpa 6 frt 80, seres árpa 8 frt 80 kr.

Zab üzlet meglehetősen, forgalom 4000 metermázsa, ár 6 frt 40 kr.

Törökbuza üzlet közepes, forgalom 8000 metermázsa, ár 5 frt 65 krig.

Gyapju. A lefolyt héten körülbelül 150 mm. katonaposztó gyapju és 50 mm. finom posztó gyapju a 150 frton vásároltatott meg. A külföld számára mintegy 100 mm. közép finomságú posztó gyapju adatott el 95—96 frton.

Gyárilag mosott gyapju mintegy 6000 klgr. adatott el 2—2 frt 30 kr. klgrmkénk.

Gabona-árak:

minimum és maximum: Budapest már. 26. | Bécs már. 26.

Buza	11.75—13.05 frt	10.60—13.85 frt
Rozs	10.20—10.50 frt	10.60—11.45 frt
Árpa, takarmány	6.60—6.90 frt	6.50—7.00 frt
Árpa, szeszfőzésre	7.45—8.25 frt	— — — frt
Árpa, seres	8.55—9.65 frt	8.40—10.80 frt
Zab	6.30—6.50 frt	6.45—7.20 frt
Törökbuza	5.60—5.70 frt	6.25—8.00 frt

Budapesti marhavásár márczius 24-én. Összes felhajtás 1561 drb. nagy és 2452 drb. apró marha. Ebből eladatott 17 drb. bika, 1126 db. ökör, 362 db. vágó tehén, 156 drb. fejős tehén, 406 darab borju, 1446 darab bárány. Árak: bika darabonként 60—135 frt, ökör páronként 180—350 frt, vágó tehén páronként 140—290 frt, fejős tehén darabonként 70—185 frt, borju darabonként 9—31 frt, bárány páronként 3.50—6 frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 48—51 frt, tehénhús 46—49 frt, borjuhús 60—80 frt, bivalhus 42—44 frt.

Bécsi marhavásár márczius 21-én. Összes felhajtás 3429 drb és pedig 1981 drb. magyar, 449 drb. lengyel 987 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar bizó 47—57 frt, lengyel 50—53.50 frt, német 54—58 frt, tehén 50—57 frt.

Kőbányai sertésvásár martius 25-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölesnélőlegező részvénytársaság jelentése.) A tartós nagy kiviteli szükséglet folytán, mely nagyobb részt szerbiai és romániai sertésekkel fedeztetett, mert magyar jó minőségű sertés még mindig hiányzik, a múlt heti árak szilárdultak és hét zártával élénkebb hangulat állott be.

Jegyzett árak: magyar válogatott sertés 180—240 klgr. 59—60 kr., 250—280 klgr. 60½ kr., öreg 300 klgr-nál nehezebb 57—58 kr., vidéki sertés 54—56 kr. Transitóban: szerbiai 54—57½ kr., romániai 53—56 kr., tuskés 51½—53½ kr tiszta klgr-ki; tuskés fogyasztásul 48 kr.

Takarmány árak: bánáti tengeri 5.75 frt, román 5.90 frt, árpa 6.90 frt. Helybeli állomány: márcz. hó 18-áról maradt: 76,106 darab; hozzá hajtattott: alvidékről kövér 3479 drb., sovány 778 drb., Szerbiából 2874 drb., Romániából 1797 drb., magyar államvasutal sovány 1950 drb., vidékről 75 drb., együtt 10,953 drb., összesen 87,059 drb. Elhajtattott: felvidékre 236 drb., Bécsbe 2694 drb, Csehországba 644 drb., Bodenbachon át 2636 drb., Ruttkán át 2290 drb., Dél-Németországba 716 drb., Budapesti fogyasztás 2176 drb., Kültelki fogyasztás 120 drb., magyar államvasutal 38 drb., együtt 11,751 drb., marad állo-

mány 75,308 drb. A részvény szállásokban 16,762 drb. van elhelyezve.

A egészségrendőri és transito szállásokban maradt márcz. 18-áról 12,245 drb., hozzá hajtattott: szerbiai 2874 drb., romániai 1797 drb., együtt 4671 drb., összesen 17,216 db., elhajtattott 6022 drb., marad állomány 11,184 drb. és pedig 5578 drb. szerbiai és 5616 drb. romániai. Az egészségi vizsgálatnál január 1—márcz. 18-áig 923 drb. e héten pedig 48 drb., összesen 961 drb. a fogyasztás alól kivonatott és technikai czélokra feldolgoztatott.

Disznózsir, kész áru hordóval együtt 73—74 frt, avrili havi kötésben hordóval együtt 71—72 frt.

Szalonna, vidéki szalonna 61—62 frt, városi áru 63—64 frt, füstölt szalonna 68—69 frt.

Bécsisertésvásár márczius 22-én. Összes felhajtás 4021 drb. és pedig 1030 drb. nehéz, 1235 drb. középnehéz és 1756 drb. süldő; melyből 2265 drb. magyar, 1756 drb. orosz-lengyel. Árak 100 kilonként: nehéz 53—55 frt, középnehéz 48—52 frt, süldő 36—46 frt; szalonna és zsir 68—70 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Piaczi árak.

A heti vásár		Egy hectoliter vagy metermázsa*							100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhabús	
Á r a k r a j o z á r o k b a n												
Besztoreze	márt. 24	900	700	610	—	340	500	210	80	350	44	
Brassó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Onk-Szereda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Óécs	márt. 24	1200	870	660	470	380	570	350	150	300	40	
Déva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Erzsébetváros	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fogarasz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
K.-Fehérvár	márt. 21	780	—	690	500	340	510	250	100	250	44	
Sy.-Sz.-Miklós	márt. 19	845	700	600	450	250	450	330	100	160	36	
Szolozsár	márt. 24	800	—	620	—	240	350	260	280	350	46	
M.-Vásárhely	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Nagy-Enyed	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
K.-Szeben	márt. 22	750	600	570	—	230	230	180	100	350	48	
Szegvár	márt. 25	860	600	550	—	340	450	130	70	—	44	
S.-Sz.-György	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sz.-Régen	márt. 24	835	665	615	—	255	340	380	220	300	36	
Sz.-udvarhely	márt. 23	800	650	550	—	225	400	260	60	220	36	

*) A csillaggal jelelt árak metermázására értendők.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.											
A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél										
	1	1—3	1—6	1—12	1—18	1—24	1—30	1—36	1—42	1—52	
fizetendő forint											
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
1/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
1/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/16 v. nyolcad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészen engedményben részesülnek ha hirdetésük behirdetésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.